

Motion till riksdagen
2011/12:U204

av **Hans Linde m.fl. (V)**

Internationella hbt-frågor

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	4
4	Hbt-frågor i FN.....	4
4.1	FN:s råd för de mänskliga rättigheterna.....	6
5	Hbt-frågor i EU.....	6
6	Hbt-frågorna inom det nordiska samarbetet och i Europarådet	7
7	Sidas verksamhet och svenskt utvecklingsamarbete	8

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en FN-konvention om avskaffande av all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till ett högnivåmöte om hbt-personers mänskliga rättigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ till en specialrapportör i FN för hbt-personers mänskliga rättigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige borde göra hbt-personers mänskliga rättigheter till en profilfråga för sin kandidatur till FN:s råd för de mänskliga rättigheterna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att man inom Europeiska unionen sätter hårdare press på de medlemsländer som diskriminerar sina medborgare på grund av sexuell läggning och könsidentitet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom Europeiska unionen ska verka för att samkönade äktenskap som ingåtts i ett medlemsland ska vara giltiga i hela unionen.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom Europeiska unionen måste agera för att antidiskrimineringsinitiativet omfattar såväl diskriminering på grund av sexuell läggning som könsidentitet.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige borde driva på för att EU:s utvecklingspolitik ska bidra till att stärka hbt-personers rättigheter i världen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att i Köpenhamnskriterierna skärpa kraven när det gäller hbt-personers rättigheter på så sätt att det av dessa uttryckligen framgår att ett medlemsland som diskriminerar hbt-personers rättigheter inte kan bli medlem i EU.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom det nordiska samarbetet såväl som i Europarådet ska verka för att avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet ska verka för att förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap ska gälla för registrerade partner såväl som samkönade äktenskap.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom det nordiska samarbetet ska verka för en konvention för partnerskap och samkönade äkta makar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom det nordiska samarbetet ska lyfta fram frågor som rör sexuell läggning och könsidentitet i sitt samarbete med de baltiska staterna.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en ny handlingsplan om hbt-frågor med tydliga och ambitiösa mål i utvecklingssamarbetet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till hur stödet till hbt-organisationer i syd kan förstärkas och göras mer flexibelt.

¹ Yrkande 6 hänvisat till CU.

² Yrkande 7 hänvisat till AU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

För Vänsterpartiet är rätten att uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor grundläggande mänskliga rättigheter oavsett var i världen man bor. Ingen stat kan med hänvisning till historia, kultur, religion osv. hävda att dessa rättigheter inte omfattar alla dess medborgare.

Framsteg görs i flera olika delar av världen, många gånger tack vare modiga hbt-personer som organiserar sig och kräver sina rättigheter. Den 14 juli i 2010 införde Argentina, som första latinamerikanska land, könsneutralt äktenskap och adoption för samkönade par. Den 2 juli 2009 beslutade Indiens högsta domstol att avskaffa paragraf 377 som inneburit att sex mellan personer av samma kön kunnat bestraffas med upp till 10 års fängelse. Och Sydafrika införde som första land i världen 2006 ett tredje juridiskt kön, därefter har Nepal följt efter med liknande lagstiftning.

Men fortfarande ser vi i stora delar av världen hur hbt-personer förföljs, diskrimineras och mördas på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet. Bara i Honduras har 34 hbt-personer mördats sen militärkuppen i landet 2009. Förtrycket tar sig många olika uttryck. Många länder har fortfarande en lagstiftning som diskriminerar hbt-personer, fortfarande är homosexualitet förbjudet i drygt 70 stater och i vissa av dessa är homosexualitet belagt med dödsstraff. I Uganda diskuterar parlamentet att införa dödsstraff för samkönade relationer och hbt-personer hotas öppet i landets medier. I många länder ignorerar eller till och med understödjer regeringen att hbt-personer utsätts för hot, trakasserier och våld av andra medborgare såväl som av de egna myndigheterna. Öppen diskriminering av hbt-personer förekommer även på vår egen kontinent. I Litauen har tydliga inskränkningar i yttrandefriheten införts genom att den som "främjar homosexuella relationer på offentliga platser" ska kunna dömas till fängelse. I en rad städer har firandet av Pride stoppats eller utsatts för attacker, t.ex. i Riga, Moskva och Belgrad.

Trots att det är en grundläggande mänsklig rättighet att få uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor är det alltför få länder som har modet och viljan att stå upp för dessa rättigheter. Vänsterpartiet anser att Sverige har ett ansvar för att kämpa för hbt-personers rättigheter i världen. Vi vill att de modiga hbt-aktivisterna runt om i världen ska känna att de har en allierad i Sveriges regering. I denna motion har vi därför lagt en rad förslag på hur vårt land kan bli en än tydligare röst för hbt-personers rättigheter i världen.

4 Hbt-frågor i FN

FN är en central arena för arbetet för att stärka respekten för hbt-personers mänskliga rättigheter. Under de senaste åren har vi också kunnat se flera exempel på att hbt-frågor lyfts på FN:s dagordning. Här kan Sverige tillsammans med likasinnade länder spela en viktig roll.

Fel! Okänt namn på

Ett viktigt steg för att förverkliga principen om alla människors lika värde är att det internationella samfundet inför en internationell konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Sverige har tidigare avstått från att driva kravet om en FN-konvention på området eftersom det skulle möta stort motstånd från andra stater. Det är inte ett hållbart argument. Vill man motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet måste frågan upp på dagordningen, även om det möter ett hårt motstånd. Viktiga framsteg har dessutom gjorts i FN, vilket visar att det inte är omöjligt att driva hbt-frågor inom FN-systemet. Den 18 december 2008 ställde sig 66 av FN:s 192 medlemmar bakom den första deklARATIONEN i organisationens historia som tydligt lyfter fram hbt-personers rättigheter och slog fast att alla människor, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet, har rätt att bli bemötta med samma värdighet och respekt. DeklARATIONEN fördömer dödande, tortyr, godtyckliga arresteringar och ”fråntagande av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, inklusive rätten till hälsa”. I deklARATIONEN uppmanas också alla länder att ”främja och beskydda mänskliga rättigheter för alla människor, oavsett deras sexuella läggning och könsidentitet” och att avskaffa alla straff som kan utdömas mot människor enbart på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet. I november 2010 antog Generalförsamlingen en resolution om utomrättsliga avrättningar och försvinnande där sexuell läggning uttryckligen nämns. Resolutionen är den enda med tydliga referenser till hbt-personer och har mött starkt motstånd i FN, men har trots det kunnat antas.

Enligt vår mening bör det, på samma sätt som det finns internationella konventioner om flyktingars rättsliga ställning och om att avskaffa all diskriminering och förtryck av kvinnor, finnas en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Därför anser vi att Sverige i FN-sammanhang bör verka för en konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett första steg mot en konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet skulle vara att samla ett högnivåmöte om hbt-frågor. Ett högnivåmöte skulle vara en möjlighet att samla likasinnade länder och samordna arbetet för att stärka respekten för hbt-personers mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet anser att Sverige borde ta initiativ till ett högnivåmöte om hbt-frågor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ytterligare ett steg för att synliggöra hbt-personers situation i världen inom ramen för FN skulle kunna vara att utse en specialrapportör för hbt-personers mänskliga rättigheter knuten till FN:s generalsekreterare. Vänsterpartiet anser att Sverige borde verka för att en sådan specialrapportör tillsätts och erbjuda sig att finansiera en sådan rapportör. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

4.1 FN:s råd för de mänskliga rättigheterna

Vid FN:s 60:e generalförsamling 2006 tillsattes ett råd för de mänskliga rättigheterna, som ersätter den tidigare kommissionen för mänskliga rättigheter. Sverige var ett av de länder som aktivt drev frågan om ett nytt råd. FN:s råd för de mänskliga rättigheterna ska bl.a. främja den universella respekten för de mänskliga rättigheterna, behandla situationer där de mänskliga rättigheterna kränks och främja utbildning om de mänskliga rättigheterna.

Vänsterpartiet anser att FN:s råd för mänskliga rättigheter även ska främja rätten att få uttrycka sin sexuella läggning och sin könsidentitet, behandla fall där de mänskliga rättigheterna kränks avseende sexuell läggning och könsidentitet och främja utbildning och kapacitetsbygge på detta område. Därför var det glädjande att FN:s råd för mänskliga rättigheter tidigare i år antog en resolution där man uppmanar FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter att kartlägga diskriminering och våld på grund av könsidentitet och sexuell läggning.

Sverige anmälde formellt sin kandidatur till FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2012–2015 tidigare i år. Vänsterpartiet välkomnar att Sverige kandiderar och anser att Sverige borde ta tillfället i akt att lyfta hbt-frågorna. Vi anser att Sverige borde göra hbt-personers mänskliga rättigheter till en profilfråga för sin kandidatur till FN:s råd för de mänskliga rättigheterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Hbt-frågor i EU

I flera av EU:s medlemsländer är fortfarande diskrimineringen av hbt-personer utbredd. I Lettland har hbt-rörelsen mött stort motstånd vid Pridefestivaler, i Litauen infördes förbud mot ”främjande av homosexualitet” 2009 och i drygt hälften av medlemsländerna saknar samkönade par möjligheten att registrera partnerskap eller ingå äktenskap.

Under de senaste åren har det blivit tydligt att ett EU-medlemskap inte är en garant för att hbt-personer ska undgå diskriminering. I ett flertal länder finns en omfattande diskriminering. Det är viktigt att markera att diskriminering på grund av sexualitet och könsidentitet inte är förenligt med ett medlemskap i EU, och om enskilda medlemsstater väljer att inskränka sina medborgares mänskliga rättigheter måste det få konsekvenser, t.ex. genom minskat jordbruks- och regionalstöd eller förlorad rösträtt i ministerrådet. Den svenska regeringen bör se över möjligheterna för ytterligare åtgärder mot de medlemsländer som inte efterlever de mänskliga rättigheterna och verka för att man inom EU sätter hårdare press på de medlemsländer som diskriminerar sina medborgare på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns på flera områden konkreta initiativ som skulle kunna tas för att motverka diskrimineringen av hbt-personer i Europa. Till exempel borde ett samkönat äktenskap ingången i ett medlemsland vara giltigt i hela Europa. Det

är orimligt att ett par som ingått äktenskap i Sverige skulle bli rättslösa ifall de valde att flytta till något av de länder som idag inte erkänner samkönade äktenskap. Vänsterpartiet anser att Sverige ska verka för att samkönade äktenskap ingångna i ett medlemsland ska vara giltiga i hela unionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I EU har sedan 2008 diskuterats ett antidiskrimineringsinitiativ som även skulle omfatta sexuell läggning. Direktivet ska motverka diskriminering inom t.ex. hälso- och sjukvård, sociala förmåner, utbildning samt tillgång till och tillhandahållande av varor och tjänster, inklusive bostäder. Vänsterpartiet anser att Sverige måste agera för att antidiskrimineringsinitiativet omfattar såväl diskriminering på grund av sexuell läggning som könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

EU är idag världens största biståndsgivare. Men inom unionens utvecklingsarbete har frågor rörande hbt-personers situation fått minimal uppmärksamhet, bl.a. på grund av att en rad konservativa medlemsstater aktivt motsatt sig att EU arbetar med frågor rörande sexuella rättigheter inom sitt utvecklingsarbete. Vänsterpartiet anser att Sverige borde driva på för att EU:s utvecklingspolitik ska bidra till att stärka hbt-personers rättigheter i världen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Idag har flera länder som har en historia av omfattande diskriminering och förföljelse av hbt-personer ansökt om medlemskap i EU. Erfarenheterna från länder som Polen och Lettland visar att det inte räcker att ansökarländerna formellt uppfyller de lagmässiga kraven, ansökarländer behöver även uppvisa ett engagemang för att arbeta mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Köpenhamnskriterierna behöver därför skärpas avseende hbt-personers rättigheter på så sätt att det av dessa uttryckligen framgår att ett medlemsland som diskriminerar hbt-personers rättigheter inte kan bli medlem i EU. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Hbt-frågorna inom det nordiska samarbetet och i Europarådet

Sverige bör enligt vår uppfattning verka för att ett ökat nordiskt och europeiskt samarbete även ska omfatta hbt-frågorna. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att samarbetet på såväl nordisk som europeisk nivå, liksom arbetet på nationell nivå, måste utformas tillsammans med representanter från hbt-organisationerna i de berörda länderna. Regeringen bör därför såväl inom det nordiska samarbetet som i Europarådet verka för att avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Förordningen (1931:429) om vissa internationella förhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap gäller inte för samkönade äktenskap eller partnerskap. Förordningen bygger på en familjerättslig konvention mellan de nordiska länderna från 1931 som förutsätter ömsesidighet. Numera har

Fel! Okänt namn på

alla nordiska länder infört lagstiftning om registrerat partnerskap eller samkönade äktenskap, varför det inte längre finns några hållbara skäl att undanta förordningen från den allmänna regeln om att alla lagar om äktenskap och makar ska tillämpas på motsvarande sätt på samkönade äktenskap. En överenskommelse i frågan bör träffas med de andra konventionsstaterna. Därför anser vi att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet bör verka för att förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap ska gälla för partnerskap såväl som samkönade äktenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetet med hbt-frågorna i Norden har varit framgångsrikt under de senaste åren. Idag har t.ex. samtliga medlemsländer en partnerskapslagstiftning eller samkönade äktenskap. En gemensam konvention för partnerskap och samkönade äktenskap inom det nordiska samarbetet skulle garantera att partnerskap eller äktenskap ingånget i ett land också ska ha rättsliga verkningar i ett annat nordiskt land. Därför anser vi att regeringen inom ramen för det nordiska samarbetet ska verka för en konvention för partnerskap och samkönade äktenskap. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De nordiska länderna har idag ett utbrett samarbete med de baltiska staterna. Bland annat arrangerar man gemensamma konferenser om människohandel och miljöfrågor. Det skulle vara positivt om detta utbyte mellan de nordiska och de baltiska staterna även omfattade frågor om sexuell läggning och könsidentitet. Situationen för HBT-personer är idag i många fall svår i Baltikum och trakasserier och diskriminering är utbredd. Därför anser vi att regeringen inom det nordiska samarbetet ska verka för att man i samarbetet med de baltiska staterna ska lyfta fram frågor avseende sexuell läggning och könsidentitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Sidas verksamhet och svenskt utvecklingssamarbete

Sverige bedriver utvecklingssamarbete med en lång rad länder, bilateralt eller genom svenska frivilligorganisationer. Det ger vårt land en möjlighet att stödja organisationer i syd som arbetar för hbt-personers rättigheter och främja respekten för hbt-personers mänskliga rättigheter.

Regeringen poängterar i sitt senaste regleringsbrev till Sida behovet av att personalen på Sida ska ha hbt-kompetens. En ökad hbt-kompetens är nödvändig om Sida ska kunna analysera och förstå situationen för hbt-personer i samarbetsländerna.

År 2006 utarbetade Sida en handlingsplan för hur Sverige ska bidra till bättre livsvillkor för hbt-personer i samarbetsländerna. I handlingsplanen redovisas elva aktiviteter som skulle skapa förutsättningar för att Sverige aktivt ska delta i utvecklingssamarbetets genomförande, i analyser och i olika former av dialog bidra till förbättrade livsvillkor för hbt-personer. Tyvärr

Fel! Okänt namn på

fanns det brister i Sidas handlingsplan. Ambitionsnivån var alltför låg och arbetet gick för sakta. Handlingsplanen för hbt-frågor löpte ut 2009. I dagsläget saknas därför en handlingsplan för att inkludera hbt-frågor i utvecklings-samarbete. Vänsterpartiet anser att regeringen skyndsamt måste ta fram en ny handlingsplan med tydliga och ambitiösa mål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En förutsättning för att hbt-personers rättigheter ska respekteras i syd är att det finns organisationer som har modet och viljan att lyfta dessa frågor. Stödet till organisationer i syd som arbetar med hbt-frågor är idag inte omfattande mätt i kronor, men för de enskilda organisationer som får stöd har det en avgörande betydelse. Dock har det många gånger funnits hinder för att stödja hbt-organisationer. I länder där samkönade relationer är förbjudna finns det stora svårigheter för en hbt-organisation att ens registrera sig och många små hbt-organisationer i Syd har haft svårt att leva upp till de allt högre krav på revision och uppföljning som Sverige ställer. Ska Sverige kunna stödja hbt-organisationer även i länder där situationen för hbt-personer är som svårast krävs en ökad flexibilitet. Norge har i sitt utvecklingssamarbete visat hur det är möjligt; där har den norska motsvarigheten till RFSL fått relativt stor frihet att fördela pengar till hbt-organisationer i syd. Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till hur stödet till hbt-organisationer i syd kan förstärkas och göras mer flexibelt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 16 september 2011

Hans Linde (V)

Torbjörn Björlund (V)

Siv Holma (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)